

Záchrana Sedmihorských mokřadů

Nadace Ivana Dejmala pro ochranu přírody

sídlo: Vaňurova 465/20, 460 07 Liberec 3 | kancelář: Matoušova 453/21, 460 01 Liberec 3

IČ: 467 460 30

zastoupená Mgr. Ondřejem Petrovským, ředitelem

tel: 605 701 503 | email: info@nadaceivanadejmala.cz | web: www.nadaceivanadejmala.cz

bankovní spojení: 346 35 88/0300

Společnost pro Jizerské hory, o.p.s.

U Jezu 10, 460 01 Liberec

IČ: 25916751

www.projizerky.cz

PS Sedmihorské mokřady,

ZO ČSOP Bukovina

Granátová 1900, Turnov 511 01

www.sedmihorskemokrady.cz

ÚNOR 2020

Popis problematiky

Sedmihorský mokřad se nachází v krajině, kterou v minulosti výrazně pozměnil a poškodil člověk. Došlo zde k razantním zásahům do hydrologického režimu, což obecně přispívá k řadě problémům souvisejících například se změnou klimatu. Mokřad obecně je navíc jedním z nejvýznamnějších ekosystémů. Přestože dnes ve východní části Sedmihorského mokřadu dochází k jeho poměrně rychlé přirozené obnově (renaturaci) a dalo by se říci, že mokřad se z těchto zásahů vzpamatovává, další vývoj z hlediska plnění ekologických funkcí nelze bezpečně předpovídat. Bez dalších promyšlených odborných lidských zásahů nemá celkový stav lokality naději na podstatné zlepšení a revitalizaci proto považujeme za nutný a důležitý krok v ochraně přírody CHKO Český ráj. Zároveň je však žádoucí nezasahovat do míst s již pokročilými renaturačními procesy a soustředit revitalizační opatření tam, kde je ekosystém narušen nejvíce. Jako vhodný způsob revitalizace tohoto území se jeví tvorba prvků zpestřujících krajinu, které by určitým způsobem kompenzovali její poškození. Zároveň se celé území nachází ve složité majetkové situaci, kdy dotčené pozemky vlastní takřka 30 vlastníků.

Záměry a cíle projektu

V prvé řadě nám jde o navrácení přirozených ekologických funkcí do výrazně pozměněného a narušeného ekosystému. Jedním z hlavních cílů projektu je samotné zachování mokřadu v krajině. Účely revitalizace v odhadované celkové výši cca 5 mil. korun jsou jednak využití potenciálu značné zásoby podpovrchové vody a četných pramenů pro zvětšení rozlohy ploch s otevřenou vodní hladinou a také posílení druhové pestrosti mokřadní flóry a fauny včetně zvýšení početnosti populací obojživelníků a ptáků. Neméně důležité je i zlepšení krajinného rázu po estetické stránce. To se neobejde bez výkupů předmětných pozemků či získání souhlasů majitelů s realizací projektu, což se v loňském roce povedlo. Část je nyní v majetku Českého svazu ochránců přírody, kde je zaručeno, že budou trvale sloužit ochraně přírody a na těch zbývajících podepsali jejich majitelé souhlas s projektem. Zbývá už jen jeden souhlas od státního pozemkového úřadu. V letošním roce se budeme primárně věnovat tvorbě projektové dokumentace, získání souhlasů orgánů ochrany přírody a podání žádosti o dotaci z evropských fondů.

Lokalizace projektu

Lokalita se nachází v severovýchodních Čechách, mezi obcemi Turnov, Pelešany a Karlovice, Sedmihorky (okres Semily), v nadmořské výšce 251–256 m. Mokřad o celkové rozloze 24,2 ha leží v ploché nivě říčky Libuňky v údolí situovaném jihovýchodně-severozápadním směrem v jinak členité krajině Českého ráje. Z jihu na mokřad navazuje trvalý travní porost, z jihovýchodu a severozápadu pole, ze severu je lemován železniční tratí a silnicí I. třídy (I/35). Říčka Libuňka protéká jižně od mokřadu v jeho bezprostřední blízkosti.

Z hlediska ochrany přírody leží území při nejsevernějším okraji centrální části Chráněné krajinné oblasti Český ráj (2. zóna). Dále je v rámci územního systému ekologické stability (ÚSES) součástí regionálního i nadregionálního biokoridoru, jehož osa mokřad protíná. Sedmihorský mokřad leží současně také v migračně významném území.

Zhodnocení současného stavu a jeho náprava

Sedmihorský mokřad je tvořen zbytky vzácných slatin, které se zde na rozsáhlejší území rozkládaly. Některé části povrchu tvořily bažiny a jiné pokrývala mokřadní společenstva a pestré louky udržované člověkem. Tyto slatiny byly v letech 1965-67 a pak i 1972 odvodňovány melioracemi za účelem zemědělského využití.

Dnes se na části mokřadu vyskytují silná prameniště podzemních vod a ani opakovaně provedené meliorace nevedly k úplnému vysušení částí pozemků. Meliorační opatření zde pozbývají funkčnosti a příroda se postupně navrácí do původního stavu. Mimo další skupiny živočichů a rostlin zde bylo od roku 2008 zaznamenáno již 125 druhů ptáků! Například zde žijí dnes velmi vzácné druhy jako jeřáb popelavý, slavík modráček nebo bekasina otavní.

Na velké části území však meliorace způsobily pokles podpovrchové vody, což je z ekologického hlediska v podmínkách nivy toku velmi nežádoucí. Mokřad zde není schopen plnit své funkce důležité pro okolní krajinu i člověka. Opětovný zásah člověka je zde tedy nutný. V první řadě je potřebné provést opatření vedoucí k zahrazení meliorací, čímž dojde ke zvýšení hladiny podpovrchové vody a zvětšení ploch s podmačením nebo vodní hladinou. Do budoucna je pak důležité aplikovat vhodný management udržující mozaiku stanovišť.

Jeřáb popelavý v lokalitě

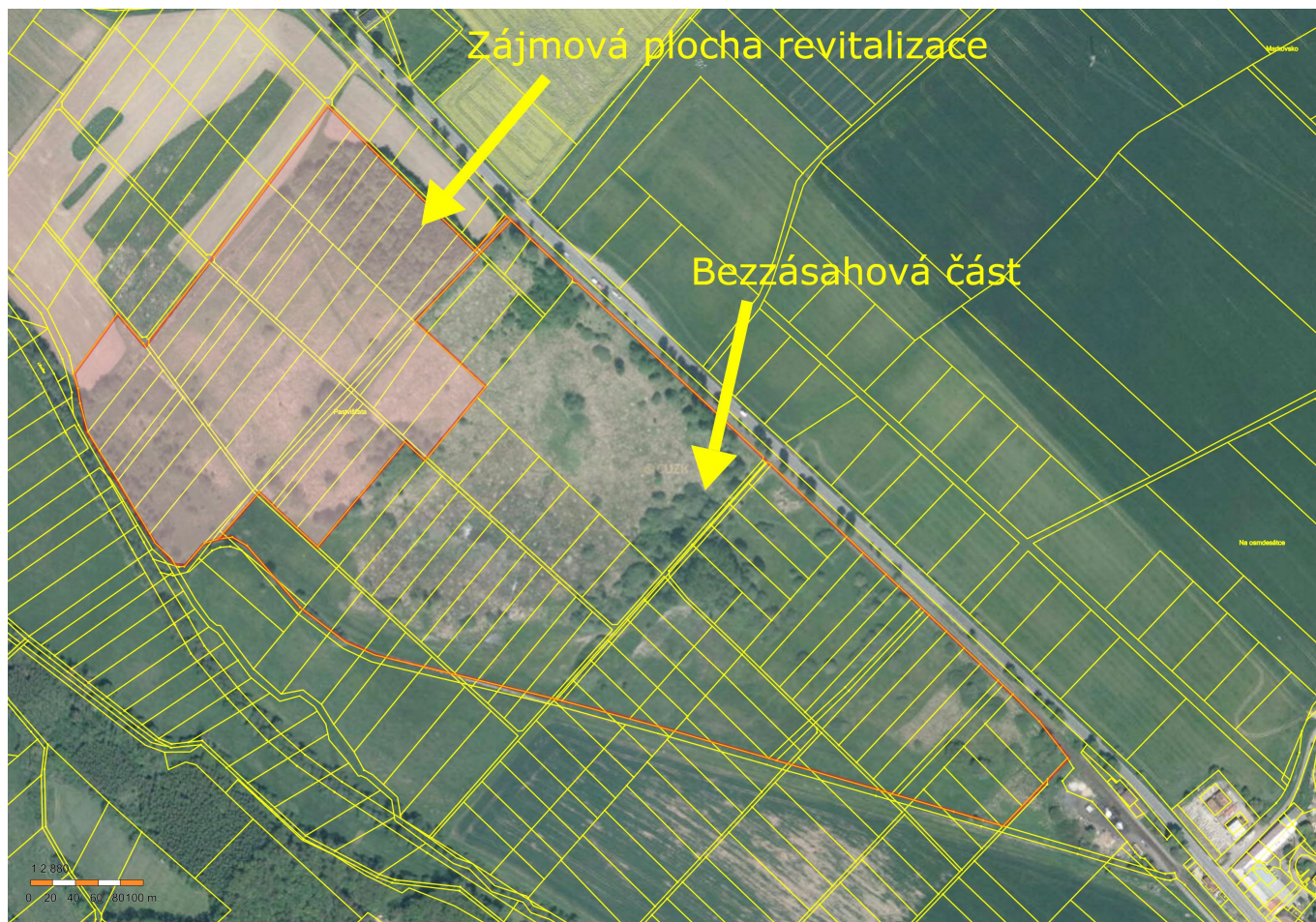
Bekasina otavní

Slavík modráček v lokalitě

Vymezení plochy k revitalizaci

Na každé území je třeba se dívat ve větším měřítku, neboť krajina je souborem vzájemně propojených složek. Nelze proto zaměřit pozornost striktně pouze na mokřad nebo některou jeho část a vyjmout ho tak z okolního prostředí. Při přípravě projektu jsme tuto skutečnost brali v úvahu a oblast revitalizace byla navržena s ohledem na míru plnění ekologických funkcí mokřadního biotopu, biodiverzitu, dále složitost vlastnických poměrů v území a finanční limity. Východní část mokřadu (začínající pravým okrajem oblasti vymezené pro revitalizaci) nebude pro její vysokou biologickou i ekologickou hodnotu zahrnuta do revitalizace a v projektu revitalizace je vymezena jako „bezzásahová“.

Co se povedlo v roce 2019

Hlavním cílem pro minulý rok bylo vyřešit složité pozemkové majetkoprávní situace na území Sedmihorských mokřadů. První fáze spočívala v odkupu částí pozemků od soukromých vlastníků do vlastnictví pozemkového spolku Sedmihorské mokřady (spadající pod Český svaz ochránců přírody), což zajistí jejich trvalou ochranu. Od dalších majitelů pozemků se podařilo získat souhlas s připravovanou revitalizací. S tím se pojila celkem složitá jednání s každým vlastníkem pozemku a nemalý čas, který tomu musel koordinátor věnovat. S náklady na jeho odměnu, kterou se nadace zavázala hradit, nám v loňském roce pomohli dárci. Bez této fáze by byl celý projekt nerealizovatelný. Podle získaných pozemků a souhlasů byl upraven finální projekt. Samotná realizace projektu bude v návaznosti na majetkoprávní záležitosti následovat v dalších letech. Na realizaci plánujeme získat dotaci z Operačního programu Životního prostředí. Žadatelem a investorem bude Společnost pro Jizerské hory o.p.s. a naše nadace se bude podílet na financování projektu v rámci jeho spolufinancování.

Jak bude revitalizace mokřadu probíhat

Bude se jednat o stavbu 14 bezodtokových tůní v území dotčeném necitlivým odvodňováním. Úroveň hladin nebude stálá a bude záviset na srážkových poměrech v daném období a úrovni hladiny podzemní vody. Vytěžená zemina z ploch tůní bude poté využita v rámci projektu k úplnému nebo částečnému zásypu odvodňovacích kanálů a dále pro plošný násyp. Vhodně vybrané části odvodňovacích kanálů budou zasypány do úrovně okolního terénu hutněnou jílovitou zeminou. V severozápadní části lokality jsou plochy určené k částečnému zásypu odvodňovacích kanálů (přibližně do 1/3-1/2 hloubky). Tím zde vzniknou podmáčené a zcela zatopené plochy pro zde již rostoucí zvláště chráněnou potočnici lékařskou. Při vyšší hladině vody bude umožněn z těchto částečně zatopených kanálů rozliv do okolních tůní a sníženin.

Sběrné a svodné drény poblíž tůní budou účelově přerušeny, aby se docílilo udržení hladiny podzemních vod na vyšší úrovni, která bude korespondovat s hladinou vody v tůních. Dle zelených linií budou provedeny výkopové rýhy (šířka cca 70 cm) v co nejmenším možném plošném rozsahu, aby se snížilo ovlivnění nejbližšího okolí. V těchto rýhách budou poté nalezená drenážní potrubí odstraněna do délky cca 2,0 m od vykopané rýhy a výkop bude zasypán a zhutněn. Pokud budou při zemních pracích v ploše tůní a sníženin nalezena drenážní pera,

budou z těchto ploch odstraněna. V případě, že se tůň přeplní vodou dojde k přirozenému odtoku vody ve směru sklonu terénu jihozápadním směrem do Libuňky. Na několika místech v lokalitě jsou vytipovány plochy určené k vybudování sníženin (stržení drnu cca 200 mm). Sníženiny budou umožňovat větší rozliv vody z některých tůň při nadměrných srážkách nebo při tání sněhu. Zároveň budou sloužit pro větší rozmanitost území. V těchto sníženinách přirozeně vzniknou mělké tůňe, které budou pouze v některých částech roku zatopené. Tato periodicky vysychavá místa budou poté vhodná pro některé živočichy, např. žábřonožku letní či listonoha letního.

Zjednodušený rozpočet projektu pro rok 2020

<i>Položka</i>	<i>Množství</i>	<i>Cena (Kč)</i>
Koordinace projektu		
Dojednání souhlasů s majiteli pozemků, dopracováním projektové dokumentace, získání souhlasů orgánů ochrany přírody a podání žádosti o dotaci z evropských fondů – Mgr. Vojtěch Šťastný	leden - listopad	70 000 Kč
Vypracování projektu		
Dokumentace pro územní rozhodnutí (jednostupňová dokumentace), včetně soupisu stavebních prací, dodávek a služeb s výkazem výměr		148 000 Kč
Celkové náklady v roce 2020 včetně DPH		218 800 Kč

O co žádáme

Realizace celého projektu je závislá na finančních prostředcích, které se nám podaří získat od našich dárců. Na Vaši společnost se obracíme s žádostí o finanční podporu záchrany Sedmihorských mokřadů. Celkový rozpočet projektu činí přes 5 milionů korun a počítáme s tím, že větší část bude hrazena z dotace. V loňském roce bylo vynaloženo necelých 150 tisíc korun na získání souhlasů vlastníků pozemků či jejich výkup a v letošním roce chceme pokračovat tvorbou projektové dokumentace, získáním potřebných povolení a podáním žádosti o dotaci. Na tyto kroky bude potřeba vynaložit 218 800,- Kč. Byli bychom Vaší společnosti velice vděční, pokud byste nám s financováním projektu pomohli. S žádostí o dar se obracíme na vícero subjektů a věříme, že se nám potřebné prostředky podaří sehnat. I dar v řádu tisíce korun je pro nás velice cenný a našemu snažení velmi pomůže.

Co můžeme nabídnout

Rozhodnete-li se nás podpořit, nabízíme Vám prostor pro Vaše logo v benefičním kalendáři Zaostřeno na Jizerky, který má již dlouhodobou tradici a u veřejnosti je velice oblíbený. Dále bude Vaše společnost uvedena i ve výroční zprávě a na našich internetových stránkách. A to vše ve spojení s projektem, který pomůže mokřadům opět plnit své životadárné funkce a zadržovat vodu v krajině. Naším cílem je ochrana vodního režimu krajiny a zachování mokřadů jako cenných ekosystémů – voda je to nejcennější, co v přírodě máme.

O nadaci

Nadace Ivana Dejmal pro ochranu přírody funguje již od roku 1993 a je významnou celostátně působící nadací v oblasti životního prostředí. Chráníme a obnovujeme přírodní prostředí a motivujeme k tomu i širokou veřejnost. Poskytujeme nezávislou finanční pomoc organizacím i jednotlivcům, jejichž činnost je ve shodě s posláním nadace. Podporujeme projekty na ochranu a obnovu hodnot přírodního a krajinného prostředí. Pravidelně procházíme obsáhlým hodnocením a jsme držiteli certifikátu Znamka kvality, která je udělována Fórem dárců ověřeným nadacím. Za 26 let našeho působení jsme pomohli již stovkám projektů částkou přesahující 22 milionů korun.

V roce 2019 jsme pomohli přírodě a krajině v našem okolí více než 1,5 milionem korun. Naše podpora se v posledních letech zaměřuje na výsadbu druhově i věkově rozmanitých lesních porostů tak, aby byly zdravější a stabilnější i pro budoucí generace. Soustředíme se též na projekty související se zadržováním vody v krajině tak, aby v době přívalových dešťů dokázala vodu zadržet a naopak v době sucha ji mohla postupně uvolňovat. Důraz klademe i na zvyšování biodiverzity v krajině, ekologickou výchovu dětí nebo výzkumné, vzdělávací a osvětové aktivity. Naši vizí je čisté, přirozené, druhově rozmanité přírodní a krajinné prostředí a společnost, která dodržuje principy trvale udržitelného života.

Fotografie z příprav projektu v roce 2019

Exkurze Učené společnosti ČR

Byl proveden geologický průzkum v lokalitě

Ukázka drenážní trubky, které v současné době odvádějí vodu z mokřadu.

Pomozte nám navrátit mokřadu jeho přirozenou funkci.

Děkujeme!